

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÉPES FOLYÓIRAT.

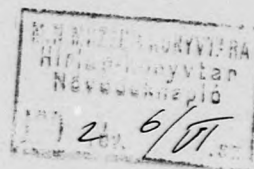
SZERKESZTI: NÉMETH PÉTER.

ARAD, 1901. OKTÓBER HÓ 1.

I. ÉVFOLYAM 3. SZÁM. ==

== MEGJENIK MINDEN

HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN. ==

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL JOZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára Ujévi 3 korona.

Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

== ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA. ==

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS
TÁRSADALMI KÉPES FOLYÓIRAT.

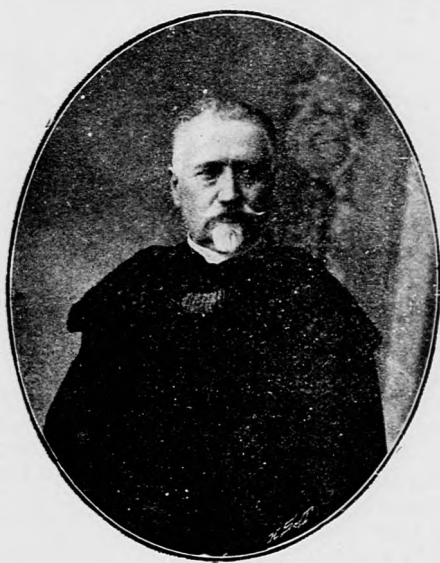
Szerkeszti: NÉMETH PÉTER.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN.

Előfizetési ára: Ujévig 3 kor. Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

SALAGZ GYULA

[Arad szab. kir. város polgármestere.

SALACZ GYULA.

Az abezugok és az éljenek tisztavirág élete hosszú öt esztendőkre ismét elnémult.

A Müller Károly és Salacz Gyula lobo-gókat bevonták s öt esztendőig, — hisz-szük békesség lesz a városban. A dáridók tanyáin is békésebb lesz az élet, — egy kortest sem vernek meg, ötéven belül és talán az ablakok is épen maradnak.

Az *aradi* mandátum *Salacz* polgármes-ternek jutott. Megnyugszik ebben a függet-lenségi párt is, mert hisz a józanabb ele-mek, kik a két kulacsos tollhős mesterükre nem hallgatnak, jól tudják, ki volt Arad-városának Salacz Gyula, mi mindent tett ő e városért és mennyit fog még fáradni mi értünk, a kik a szívéhez nőttünk és a kiket megtanult becsülni és szeretni.

Diadala szép volt, olyan szép, mint a minő egész pályája a mai napig. A nép kegye felemelte oda, a hol az igazak a nép érdekeiért kell, hogy küzdjenek.

Az ősz polgármester *Salacz* Gyula lett Aradváros képviselője. Szívünkben kiállt-juk mi is:

— Éljen Salacz Gyula! . . .

VIRÁG BESZÉD.

Irta: NIKELSZKY GEZA.

Egy langyos nyári este
Ahogy a kertbe' járok,
Bókolva és nevetve
Fogadnak a virágok:

„Óh újra itt, közöttünk,
Meghitt, kedves barátunk?
Szemlét tartasz fölöttünk?
Légy üdvözölve nálunk! . . .”

A Liljóm büszkén bólint,
Az Iris meghajolva,
A Szegfű esőkokat hint
S szerelmet sug a rózsá.

Majd egyenkint kíválnak
S beszédre nyílik ajkuk;
Szavuk oly szépen árad
S oly lágyan cseng a hangjuk.

A Liljóm szól először:
„Köszönt a mult időkből
Im' legelső virágod,
Síratra ifjuságod!”

A Szegfű szól utána:
„Szerelmem' megalázva
A gomblyukadba' horátad,
S eldobtad, eltiportad!”

S most a kis Kenyérmorzsa
Kacsint reám mosolygva:
„Jobb volt nem hinni benned,
Mint gúszolnom szerelmed!”

Az Ibolyácska halkán
Suttog, alig hogy értem:
„En elrabolt nyugalmam
S kedvem add vissza nekem!”

S im', az Iris se hallgat:
„Szerelmem gyöngeség volt!
S én visszasírom ajkad'
Mégis — a régi szép kort!”

Majd az Árcácska suttog:
„Kis csillag, mely lehullott
Hozzám hasonló éppen,
Te adtad s cetted fényem!”

A Rezeda is sóhajt:
„Szicem hiába óhajt:
Késő viszont szeretned,
Ha elfogyott — szerelmed!”

. . . S még több is jó utánuk,
(Viola, Malyca, Rózsa)
Elmondva sorba rádjuk' —
Kinek mi volt a sorsa.

S én hallgatom merengve
— Nehol sóhajtva közbe:
Megcsalva, elfeledve
Hány szívet törtem össze . . .

Majd kacagnak felettem
Ismét a kis virágok:
S én köztük tehetetlen
S oly szótalanul állok.

Óh jaj, hogy fordítottja
A való épp szacuknak!
S szicem, így meggunyolva,
Visszája csak a multnak.

De jobb hallgatni szépen:
Hogy egy nő sosem érzi
Hibáját, önszemében —
S bűnös mindég a férfi!

AGGLEGÉNYÉK.

Irta: LIPTÓFALVI ISTVAN.

Óh ti agglegények gémberedett kecskék,
Miért szeretitek inkább a menyecskét?...
Randevúra jártok, holdvilágos fejjel —
Tipegve a kortól, langyos szerelemmel.

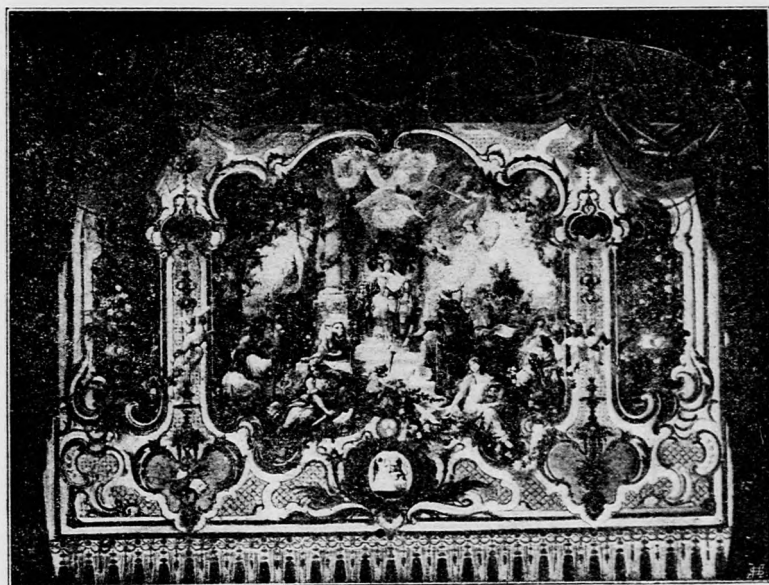
Rontjátok a morált! Ugy is alig van már...
Asszony, leány flörtel — mind hűtlen csapodár;
Mind nem volna ez ám hogyha egykevéssé,
Figyelnétek arra, hogy ez bizony másé.

NÁRCZISS.

Irta: NIKELSZKY GÉZA.

A vén professzor hanyagul intett oda a
késével az ajtóból egy ötödévesnek, a mi azt
jelentette, hogy kezdődik az óra, fölállhat a
modell.

Az esti akt nem mutatkozott valami ér-
dekesnek. Nem volt szép a modell. Csak kény-
szerűségből vették föl más hiányában, hogy ne

MOLNÁR ÁRPAD MÜTERMÉBŐL: (Egy színpadi előfüggöny.)

Keresnétek egyet, akadna is leány
Csakhogy félték ugy-e felsülnétek csunyán,
Nem hozzátok való mondván helyes ésszel...
Nem győznétek elég igaz szerelemmel.

Pedig a virágszál napsugárban fürdik,
Himeslepke szárnya rajta megütődik...
S megrezzen a virág a hő szerelemre,
Ráborul a himeslepke kebelére —

Majd elégnék már a forró napsugárban...
S elszáll a himlepké öröm boldogságban,
Harmat cseppet hozzon a virágszívére
De mire visszaszállt! — megette egy keeske.

Óh ti agglegények gémberedett kecskék
Szeressetek leányt, de ne mindég menyecskét!
Fiatalon edzve, amint Ádám apánk,
Megette a bájos, piros, fanyar almát,

kelljen csontvázat rajzolni, mert az unalmas és
bosszantó állapot.

Datyó lopva szippantott még egykettőt a
cigarettjéből egy spanyol fal mögött, aztán
óvatosan szétzavarta a füstöt. Majd valamelyik
sötét sarokból előkerítette a rajzkeretét és
hanyagul a bakkjára dobta. Netty, az „öreg“
egyre dörmögött a háttérben és pokolba kívánta
az aktot:

— Az ördögbe is! Annyi modell van a
világon, mint a szemét s a mikor kellene, akkor
nincsen egy sem. Máskor sorfalat állanak a
folyosón és könyörögnek, hogy vegyem fel őket.

A Bubi nyomban ajánlkozott, hogy kerít
egy szép leányt a jövő hétre, van egy jó czíme.
Olyan még nem volt, mint a milyen az lesz.

Az akt már át volt javítva. Az öreg be
sem nézett. Akár felfordíthatták volna az egész
termet.

Rudi, a szép szőke gyerek tüntető hidegvérrel állította be a leányt a pódiumon s a leány minden kézérítésére kimozdult a helyéről. A kövér Friczit ez dühbe hozta és oda kiállította az aktnak:

— Ejha! de ideges ma a kisasszony! Alljon úgy, ahogy beállítják! Talán bizony szegénylősek is leszünk már, mi? . . .

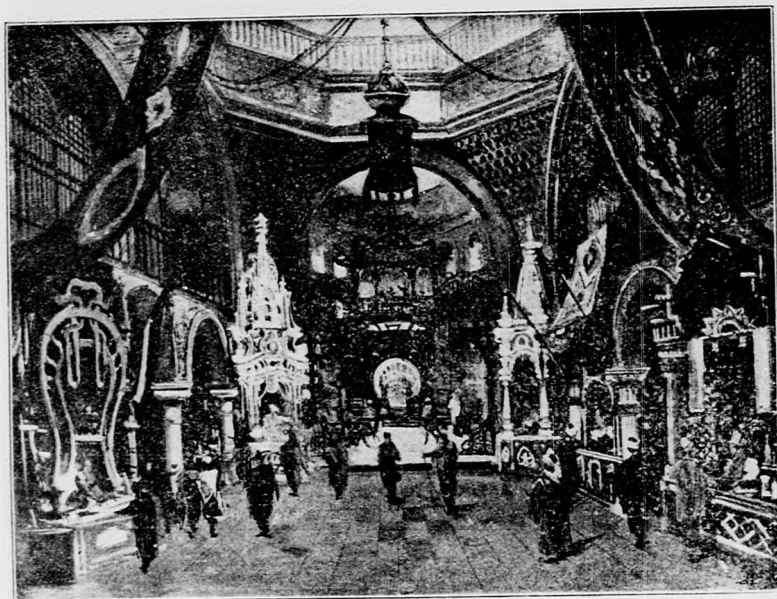
Azután mély csend szállott le a teremre. Valósággal nyomott volt a hangulat. Az akt most már nyugodtan állott a maga helyén. A fiuk pedig szótlanul görnyedtek a bakkjaikon és dolgozni kezdtek. De nagyon unalmasan ment most a munka.

*

kész volna érte elkárhozni. De ő azt nem tudta meg soha. Mert nem tudta megszólítani.

És ime: itt látja évek után viszont. Ezt nem merete volna hinni soha! Ha tudta volna, hogy itt találja fel újra, nem lépte volna át pellengérségének e küszöbét. Mert bizonyosra veszi, hogy ez volt az ő tétova lelkének a bálványja — neki, a csunya leánynak.

Tegnap aztán azt hitte, hogy minden vágya teljesedett, elvesztette boldogtalanságát: megszólította őt Datyó ur a folyosón, beszélt vele és megcsipte a karját! És ő alig tudott hozzá beszélni, hanem volt a keblén egy szál narciss és azt adta át a szép festőnek. Aztán ő nem látott többé semmit: csak szaladt be az akt-

MOLNAR ÁRPAD MÜTERMÉBŐL: (A Somossy orfeum részére készített kínai terem.)

. . . S míg a rajz-szenek puhán sercseztek a kifeszített papirosokon, a leány szeme egyre ott révedezett Datyónak, a mi kis donjuánunknak a feje fölött. Az pedig a piederstálra sem nézett, hanem oldalvást ülve a bakkján, valami újabb kalandon törte a fejét. Pedig azt a csunya leányt a mi donjuánunk nagyon érdekelte.

Még mint kis gyermek látta már őt naponta az iskolába járni. De a Datyó nem vette őt észre soha. Istenem! nem is csoda! mert hiszen ő olyan szegény kis leányka volt; ütökopított volt a ruhája mindig. Őt pedig mindig olyan csinosan járatják a szülei. Egyszer aztán úgy tizenhat éves korában, a mikor újra fölismerte, egy nap azon vette észre magát, hogy

terembe; Gyorsan levetkőzött és helyére állott. És mi történt? . . . A virágját ott találta, az állás letelte után hazamenet, a lépcsőkön összeszakgatva, eltiporva . . .

A leány teste egyre szinesebbé vált. A lábai dagadtan vöröslettek ki az árnyékból. A zelle erősen hullámzott; s az arcza a forróságtól szinte lángolt. Az egész testén hideg verejték gyöngyözött végig. Feje fölött az óriási auerlámpa reá tüzelt s fénye vakítóan izzott a testén. A teremben egyszerre fullasztó lett a hőség. A fűtőkészülék kiadta teljes áramát, hogy szinte gőzölt minden.

A leány pedig behúzta a szemeit; valami kábultság vett rajta erőt. Összefolyt előtte min-

den; bódító zürzavarba szédült a lelke s úgy, állva, valami zsibbasztó lázas álmot vett rajta erőt.

... Ugy tetszett neki, hogy egyszerre megszépült; nyirkos, széteső teste karcsvá finomult; emlői felszivódtak. Kezeit is, lábait könnyebbnek érezte, mintha perczenként faragták volna le testét.

S mintha csak Apelles véste volna, úgy állott tovább a pódiumon; és csukott szemhéjain is át látta Datyót, ahogy az sietve faragta meg a szenét és lázasan vetette papírra formáit.

Es álmodta tovább: hogy egyszerre föluggrott helyéről a szép Don Juán, lábai elé

rohanna vele alá, valami szédítő sötét mélységbe . . .

... S a model egy halk sikolylyal végig esett a dobogón.

*

Egy pillanat alatt talpon volt az egész terem. Az óriási zuhaná-ra a professor is benézett. A szolgál azonnal ott termet a vízzel s a leányt föllocsolták. A fiuk őszintén szólva fel sem vették az esetet, mert hozzá voltak szokva már az elájulásokhoz. A professor csak óriási hőséget észlelt a teremben s rögtön egy tíz perces szünetet rendelt el, a min a növények szerfelett örvendeztek és elhagyták a termet, hogy egy cigarettet elszívhassanak.

MOLNAR ARPAD MÜTERMÉBŐL: (XIV. Lajos korabeli kert.)

borult és átkarolta. Ő pedig szelíden nézett le reá és halkán susogta neki:

— Ugy-e, most már kellek neked? mert szép vagyok? eddig észre sem vettél, mert te a csunyákat soha sem veszed észre. Csak a szép után töröd magadat. De balga is voltam, hogy virágomat eltiportattam veled . . . Gondolhattam volna, hogy mi a becse előtted egy olyan virágnak, a mit az utca porából szed fel egy csunya rongyos leány . . . Mire is kellett volna ez neked? Most belátom, hogy ostobaság volt tőlem . . . De most lásd: szép vagyok. Megbocsátom neked a virágot . . . Most már az enyém lehetsz. Vigyél magaddal, vigyél el innen engemet! . . .

S a leány úgy érezte, mintha lehajlanék és föl akarná emelni a megtértet, de az szorosan átkulcsolja lábszárait; fejébe száll a vér s nem érzi többé talpa alatt a földet . . . mintha a Datyó fölkapná és örült sebességgel

Datyót egy pillanatra elővette a jobb érzése; egy pár lépést tett a leány-felé — a ki mint egy nehéz álmából ébredt, nézett szerte-szét — és megkérdezte tőle:

— Hogy eshetett maga így el? Miért nem kért pihenőt, ha érezte, hogy rosszul van és el fog ájulni? Nagyon megütötte magát?

A leány bágyadtan vonult a spanyol-fal mögé, összeszedte minden erejét és onnan susogta ki:

— Nem ütöttem meg magamat, most legalább nem érzek semmit. Azt hiszem, hogy álmodtam.

Datyó sarkon fordult és otthagya a termet. A folyosón éppen a leányról volt szó. S a zajból egyre kihallatszott a vastag marezona Friczi hangja, amint többször is megismétli:

— No de! Minek jön modelnek, ha nem tud állani? . . .

A NAGY VILÁGBÓL.

KRÓNIKA.

MONOLOG.

(Elmondhatja akármelyik bukott jelölt.)

Arad, október 5.

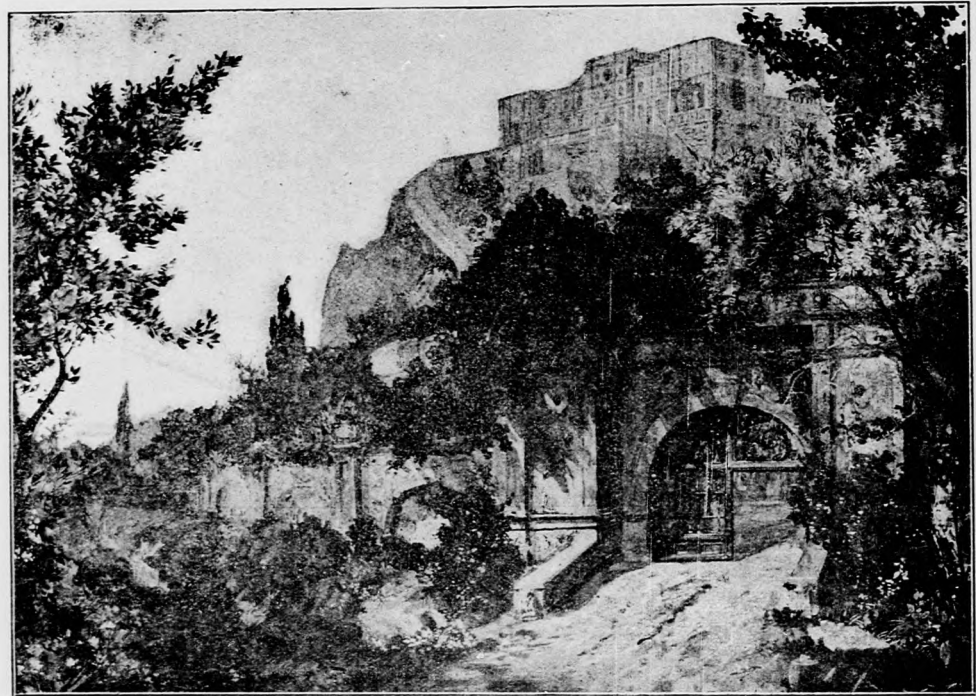
Megbuktam! — —

Ugyan mi a nagy dolog ebben, ha én megbukom. Hát ki ismert engem? Az ördög se! Két napig beszélnek az esetről a kaszinóban, a kávéházban, talán a korzón is, aztán vége.

nek. Magamról tudom. Hiszen még most is nevetek, mikor hallottam öt évvel ezelőtt, hogy a Vilmos barátom fellép képviselőnek. Azaz eleinte irigykedtem. A nevetés csak akkor kezdődött, kitört belőlem elementáris erővel, magával ragadta a félvilágot.

Hohó, barátocskám! Már megint benne vagyunk a frázisban, mintha programbeszédet mondanánk.

Pfuj, programbeszéd! Ha elgondolom, micsoda számárságokat hordtam össze azoknak a barmoknak ott . . . Helyes! Barmok. Végre megállapodhatom önmagammal egy helyes kifejezésben. Az én választóim a föld kerekiség legnagyobb barmjai.

MOLNÁR ÁRPÁD MÜTERMÉBŐL: (Részlet a Preciőza operából a berlini Westend színház részére.)

Az a nagy szerencsém, hogy nulla voltam, s maradok. Azaz, pardon, egy bukott képviselőjelölt nem nulla többé.

Hja, ha Tisza Kálmán, vagy pláne Apponyi lettem volna, akkor bántana a bukás. De így!

Hej, hiába minden! Hiába minden állítgatás. Érzem, tudom, hogy csak magamnak mondhatom el ezt. Tudom, hogy a világ másképp ítéli meg a bukásomat. Ezt fogják mondani, ugyan mit kerestett ez a szellemi korcs a politikai porondon? *Valami* akart lenni ez a *semmi*. Tudom, hogy így beszél-

Megválasztják velem szemben azt a skrofulás marhát! Igaz ugyan s legyünk őszinték. Az a skrofulás marha, kit mindig „tiszteletreméltó ellenjelölt”-nek kellett neveznem, többet tud mint én. Én, ha az igazat megvalljuk, egy szót se tudnék szólni oda-főnt mondjuk a hadügyi, vagy a közoktatásügyi budgethez. A programbeszédemben fejtegettem az önálló vámtérületet. Igaz, hogy fogalmam sincs róla, mik azok a vámsorompók, s mi haszna lenne az országnak belőle, ha felállítanák, de hát előttem annyian elmondták már, hogy én is betanultam.

Hát még az a appriporcionalis vita, vagy mi a fenének híjják. Hisz nekem nem volna szabad a Házba menni, ha ez az izé szőnyegre kerülne. Azt se tudom, hogy mi ennek a neve, csak azt tudom, hogy minden esztendőben nyg tavasz felé irnak róla az ujságok.

Hej, pedig milyen szépen vettem volna ki magamat ott a Házban.

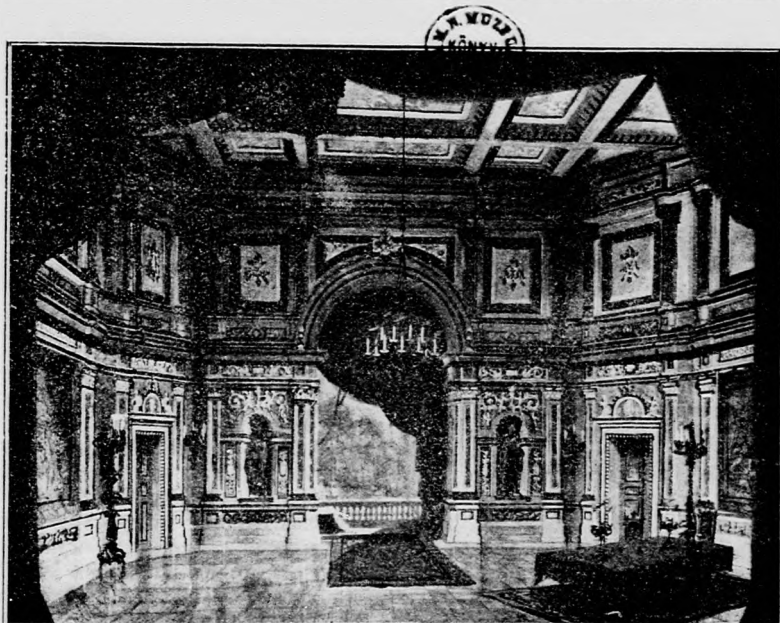
Tisztelt Ház! Talán én is elmondtam volna egy beszédet. Mit, talán olyan nehéz egy interpellációt megcsinálni. Megcsinálta volna akármelyik ujságíró öt forintért, meg azért, hogy brudert ihasson velem

lett ezeknek a csalóknak. Az ördög vigye el őket. Ha itt volna most a kezeim közt az a Nádas, a főgazember. Hogy nyalt falt. Nagyságos urnak szállított és ha valaki úgy szállított „Doktor ur“, ráordított avval a bika hangjával:

— Nagyságos képviselő ur, maga ügyetlen!

Én meg felültem neki. Balek voltam.

Mit csináljak? Ugy érzem, valamit kellene csinálni, hogy kivágjam magam a slamasztikából. A választás előtt nagyon-nagyon fennen hordtam az orromat. Persze csak itthon a városban. A kerületben nem. Ott méltóságteljes és nyugodt voltam.

MOLNÁR ÁRPAD MÜTERMÉBŐL: (Részlet a Preczióza operából a berlini Westend színház részere.)

az én pezsgőmből. Hát az ujságíróknak szívesen fizettem volna. Az ilyen alak mindig kell az embernek.

Aztán min'ig elegáns piperkőc lettem volna. Mikszáth Kálmán, akivel mindjárt megbarátkoztam volna, talán megemlített volna egy tárczájában, hogy én vagyok a legfessebb, legsnájdigabb honatya. Azt mondják, hogy ez a Mikszáth jó fiu, megteszi az embernek, csak dörgölőzni kell hozzá.

Hát a közbeszólásaim! Igyekeztem volna mindig valami szellemeset közbeszólani, hogy az ujságok odategyék a közbeszólás után zárjelbe (Derűltég.)

Fájdalom, csak álom az egész! Juj, ha eszembe jut, hogy hitgették ezek a gaz kortesek. A legnagyobb gazemberek a kortesek! Mennyi pénz kel-

Most nem tudom, mire fel hordanám magasan az orromat.

Hah, egy gondolat. Megtámadom az ellenfelem mandátumát. Vesztegetett, etetett-itatott. Evvel kivágom magamat. A világ azt fogja mondani: A „Szegényt erőszakkal, meg csalással tudták csak legyőzni.“ És ha a világ ezt mondja, az nekem már rekompenzáció. Igaz, hogy én is vesztegettem, tanu rá az üres zsebem, az a bitang Nádas jól kizsebelt, de hát ilyenkor választás után csak az vesztegetett, aki nyert. A bukott sohse vesztegetett. Pedig én négyszer annyi pénzt dobtam ki, mint az a skrofulás állat, az ellenjelöltem.

Micsoda nagyszerű jelenet lett volna, ha reggel a eseléd bejön és mindig úgy kérdi:

— Nagyságos ur, parancsol-e már reggelit?
Megtantam már ezt a miniplát: Doktor ur, hozhatom be a reggelit?

A korszón is másként néztek volna rám. Az a Scheinberger Malvin, a százezerforintos lány is valamivel melegebben faggadta volna a köszönésemet, mint eddig. Hiába, az országgyűlési képviselő cím mégis mégis csak nyom a latban.

Az is bosszant, hogy most az a Vilmos nevet, dehogyan, röhög rajtam, azért hogy én nevettem ki, mikor ő bukott.

No hát ez a helyzet türehetetlen. Még ma írok egy meleghangu levelet annak a nyomorult Nádasznak, hogy szedje össze az adatokat, a melyekkel annak a skrofulásnak meg lehetne támadni a mandátumát. Aztán odaadom a Jenőnek, az ügyes fiskális, majd az valahogy beteszi az újságokba, hogy megtámadtam az ellenjelölt mandátumát s valószínű, hogy a kuria meg fogja semmisíteni a választást, s a tiszta választásból győzedelmesen fog kikerülni az én lobogóm. Igaz hogy ebből nem lesz semmi, de a látszat kedvéért muszáj. A Scheinberger Malvin előtt úgy is ötven perccel többet fogok élni. Párti szempontból ez is valami. De honnan veszem a 3000 korona kaucziót a megtámadási eljáráshoz. Eh, majd a bankból, a reputációmért mindent még kell tenni. Vagy talán nem is csinállok semmit, ha egyszer az újságok megírták, majd meglátom milyen lesz a hangulat a korszón.

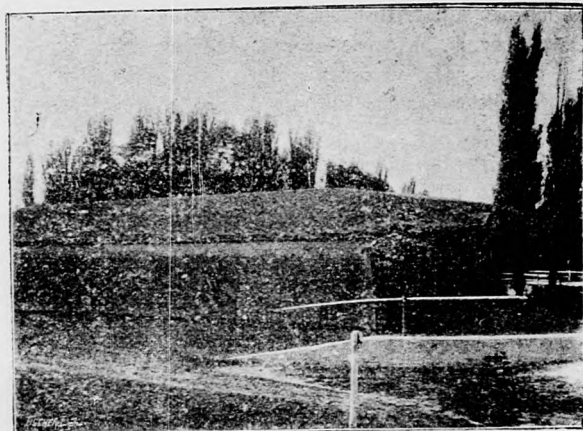
(H—r A—n.)

Szerkesztőségünk köréből. Lapunk szerkesztője, dömötöri *Németh Péter* a mai napon hosszabb külföldi tanulmányuttra Berlinbe utazik. Az Alföldet *Honisch Liptófalvi István*, ismert nevű aradi írónk fogja a jövő számtól szerkeszteni. Főmunkatársak *Hunyár Algernon* és *Németh Péter* lesznek.

MOLNÁR ÁRPÁD MŰTERMÉBEN.

A dekoratív festészet óriási haladását mutatjuk be lapunk mai számában. Spánraft és Linhart alkotásait ma már felülmulják azok a vásznak, a melyek az első magyar dekoratív festőműintézet egyik legnagyobb alkotó erejének. *Molnár Árpádnak* köszönik lételüket.

A nagy műintézetek és színházak versenyének, hogy szükségleteiket ennél a műintézetnél állíthassák elő. A magyar határokon túl is terjed már a működésük és a külföld látvá-

Tzienhárom vértanu kivégzési helye. (Honish L. I. felvétele.)

nyos zenedarabjaihoz is számos esetben innét kéri a dekoratív festményeket.

Élénk emlékezetében van még mindenkinek az a nagyszerű alkotás, a melyet Molnár Árpád és Drill teremtett meg a millenniumi kiállítás alkalmával. Dante poklát állították elő oly művészi erővel, a mely valóban páratlan és az eddig ismert körképek között a legelső helyet foglalja el.

A Pokol körkép Magyarországról elkerülve megindult diadalmas világkörütrójában. Legelőször Dante hazájába, Olaszhonba vitték, a hol általános bámulat tárgya volt a magyar művészek legszebb alkotása. Veronában azonban a körkép a lángok martaléka lett. Az idegizgató látványosság nem létezik többé, a pokolnál erősebb volt a tűz, a földi tűz, mely a poklot is megemésztette.

De akadtak élelmes emberek, nem ezen a sártekén, hanem messze tőlünk az újvilágban. A nagy tőke hazájában, a hova szintén eljutott a Pokol híre, dicsősége és ezek az élelmes emberek most ismét megfestetik a poklot és az „új Pokol” sokkal impozánsabb, nagyobb alkotás lesz, mint volt az első. Az érdekes tervrajzot jövő számunkban bemutatjuk.

Az új pokol körképet, vagy mondjuk inkább a Pokol palotáját magyar művészek tervezik, magyarok építik fel, magyar művészek festik — Amerikában. Es ezek között az alkotó erő, a megteremtő *Molnár Árpád*, a ki ismét hírt, dicsőséget szerez a magyar névnek, a magyar festőművészetnek.

(Np.)

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkozunk.